

KOEKJES EN LASERNAVELS

Mijn broertje Charlie zit in kleermakerszit op de grond van de winkel op de hoek met gesloten ogen voor zich uit te hummen. Zulke dingen doet hij wel vaker.

‘Schiet eens op,’ zeg ik, en ik geef hem een vriendelijk duwtje met de neus van mijn afgetrapte Reebok. ‘We moeten de trein halen.’

Charlie veegt zijn neus af aan zijn mouw. ‘Wacht nou effe, Marty,’ antwoordt hij. ‘Ik ben de laser in mijn navel aan het opladen.’

Dat soort dingen zegt hij ook wel vaker.

Mijn broertje Charlie heeft geen laser in zijn navel zitten. Dat weet ik heel zeker. Niet dat ik hem ooit onderzocht heb, of zo. Maar als je al tien jaar lang een kleine slaapkamer met je jongere broer deelt, dan raak je vanzelf vertrouwd met zijn hele lichaam, of je dat nou leuk vindt of niet.

Charlie is anders dan gewone kinderen. Hij is er eentje uit duizenden, zo niet miljoenen. Sterker nog, hij is er een uit een *charliejoen*. Een charliejoen is overigens een getal dat hij zelf heeft bedacht, met een waarde van oneindig plus één. Ik heb hem geprobeerd uit te leggen dat dat niet mogelijk is, eentje meer dan oneindig. Oneindig betekent al dat het eindeloos is. Maar toen noemde Charlie me een bananenkop. Als hij wil, kan hij echt heel kinderachtig doen.

Tijdens de dichtclub op school doet meneer Hendrix soms een spelletje bij wijze van opwarmingsoefening. Dan moet je dertig seconden lang over een onderwerp praten zonder te pauzeren of in herhaling te vallen. Dit zou ik op zo’n moment over Charlie zeggen:

‘Lui oog, groot hoofd, snurkt als een nijlpaard, is vaak ziek, vindt

de gekste dingen lekker, heeft een slecht geheugen, is altijd buiten adem omdat hij astmatisch is, slungelig, ondeugend, kan weinig zelf, is niet in staat zich meer dan twee tellen ergens op te concentreren, heeft een binnenstebuitenbrein en geen enkel besef van gevaar. Hij is zonder twijfel mijn beste maatje van de hele wereld.'

En daar zou ik dan moeten stoppen. Je zou een charliejoen seconden lang kunnen doorgaan over Charlie als je dat wilde, en nooit om woorden verlegen zitten.

'Welke koekjes wil je hebben?' vraag ik hem. Meneer Farook houdt ons van achter de toonbank nauwlettend in de gaten. Elke keer dat ik zijn kant op kijk, staat hij daar, achterovergeleund zodat hij het hele gangpad in kan kijken. Ik glimlach naar hem, maar zijn gezicht blijft onbewogen. Ik voel me steeds minder op mijn gemak.

Charlie duwt zijn bril met jampotglazen hoger op zijn neus en tuurt me aan met zijn luie oog. Over zijn goede oog zit een Peppa Big-pleister geplakt, zodat zijn luie oog leert beter zijn best te doen. *Peppa Big* is een van Charlies favoriete tv-programma's, ook al is hij minstens zes jaar ouder dan de gemiddelde Peppa-kijker. 'Waarom eten we niet een van de koekjes uit je rugzak?'

Ik houd de rugzak stevig tegen mijn borst en knijp in de hoekjes van de speciale luxe kerstkoekjes-koektrommel die ik van thuis heb meegepikt. Natuurlijk heeft Charlie gezien dat ik de koekjes heb gepakt. Hij ziet altijd alles, ook al zijn zijn ogen nog zo slecht. Misschien heeft hij dan geen laserstraal in zijn navel, maar wel een bewakingscamera.

'Omdat dat speciale zijn,' zeg ik. 'Die bewaren we voor als we er zijn.'

'Waar zijn?'

'Nou, daar waar we naartoe gaan.'

Ik wil hem niet vertellen waar we naartoe gaan tot we in de trein zitten. Anders raakt hij alleen maar opgewonden. En geloof me, ik zit om kwart voor zeven op een zaterdagochtend echt niet te wacht-

ten op een overprikkelde Charlie. Stel je eens voor dat je een puppy een schaalje blauwe Smarties en een blikje Fanta met citroensmaak geeft, en hem daarna op een trampoline laat stuiteren. Zo is Charlie dus als hij opgewonden raakt.

‘Zitten er ook een paar chocoladerondjes in de koektrommel?’ vraagt hij.

‘Uiteraard,’ zeg ik.

‘En van die heel dikke met goudkleurige folie eromheen? Dat zijn mijn lievelings. Negentig procent chocola. Vijf procent koekje.’

‘En die andere vijf procent?’ Ik vraag het alleen maar omdat hij altijd een of ander maf antwoord weet te bedenken.

Charlie haalt zijn neus heel hard op. ‘Dromen.’

Dat zei ik toch? Binnenstebuitenbrein.

Hij pakt uiteindelijk een pak jamkoekjes uit het schap (een zeer goede keuze) en dan kunnen we die afrekenen.

Als ik mijn portemonnee tevoorschijn trek, laat ik per ongeluk de dikke stapel twintigpondbiljetten zien. Dat was niet slim. Meneer Farooks wenkbrauwen schieten helemaal omhoog op zijn voorhoofd. Die vent is een soort bloedhond als het om geld gaat. De politie zou hem best kunnen inschakelen om te achterhalen waar criminelen hun buit verstopt hebben.

‘Ga je op reis?’ vraagt hij met een hoofdknik naar mijn rugzak.

Ik denk na over een antwoord op die vraag, maar Charlie is me voor.

‘Naar Zwitserland,’ zegt hij heel ernstig. ‘Ik laat mijn lasernavel upgraden.’

Voordat meneer Farook nog iets kan zeggen, staan wij al buiten op de stoep.

‘Goed gedaan, jochie,’ zeg ik, en ik geef Charlie een boks. Hij schenkt mij de ondeugendste, scheelste, eenogigste grijns ooit en samen lopen we naar het treinstation.

WALRUSWIEBEL

Als er één ding is wat iedereen over Charlie moet weten, dan is het wel dat hij een wonder is.

Hij werd veel te vroeg geboren – een week of vijftien vóór de uitgerekende datum. Van mama en papa mocht ik hem nooit bezoeken toen hij in het ziekenhuis lag, want ik was pas drie, maar ik heb wel een foto van hem gezien: een minuscule, schriële, rode alien in een soort aquarium, met een wollen mutsje op en ogen zo bol als pingpongballetjes. Er steekt een slangetje uit zijn neus en er lopen draadjes van zijn borst naar allerlei machines die met knipperende lichtjes om hem heen staan. Je ziet papa's vinger in een hoekje van de foto, en die is bijna even lang als Charlies hele lijfje.

Ze hebben hem drie maanden in het ziekenhuis gehouden omdat hij zo ziek was. Er stond een machine die voor hem ademde, want zijn longen waren net een paar nutteloze zompige sponzen. Zijn hart begaf het ook steeds, waardoor hij daar vier keer met spoed aan is geopereerd. En alsof dat niet genoeg was, liep hij ook nog eens een ernstige infectie op van een van de beademingsbuisjes. De artsen hebben papa en mama een paar keer laten komen om afscheid van hem te nemen, omdat ze vreesden dat het 'wel eens de nacht kon zijn waarin...'

Ik word er helemaal misselijk van als ik bedenk dat hij bijna... je weet wel...

Maar op een of andere manier heeft hij heel hard gestreden en gevochten en bleef hij in leven. De artsen vonden het zo wonderlijk dat hij zelfs de krant gehaald heeft. Daar hebben we nog steeds

krantenknipsels van hangen, in een lijst boven de schoorsteenmantel: CHARLIE DE WONDERBABY, NA EEN ZWARE STRIJD IS CHARLIE ER WEER BOVENOP EN WELKOM THUIS, CHARLIE.

Die dag waarop hij eindelijk naar huis mocht is een van mijn vroegste herinneringen. Ik weet nog dat ik op papa's knie zat terwijl hij Charlie in de elleboogholte van zijn andere arm vasthield. 'Kijk, grote knul, dit is je broertje,' zei hij, met donkere kringen onder zijn ogen. Zijn stem stakte even. 'Je zult goed op hem moeten passen.'

En dat heb ik dus ook altijd gedaan: zijn hand vasthouden bij het oversteken, zijn eten klein snijden, zijn schoenveters voor hem strikken omdat hij daar te onhandig voor is, controleren of alles 's ochtends in zijn tas zit omdat hij altijd wel iets vergeet mee te nemen, de beurse plekje uit zijn appels bijten omdat hij daar iets tegen heeft, hem leren gooien en vangen ook al bakt hij er niks van, bij hem blijven tijdens de miljoenen doktersafspraken en controles in het ziekenhuis.

Een paar jaar geleden zei mama tegen me dat ik de beste grote broer van de hele wereld was. Het was fijn dat ze dat zei, maar ik zie het anders. Met Charlie kun je lachen, maar af en toe is hij net een verdwaalde kitten die zich een beetje verloren door het leven heen stuntelt zonder veel besef van de wereld om hem heen. Het is niet dat ik nou zo'n goeie jongen ben; ik móét hem gewoon helpen.

Toch zit Charlie niet altijd op mijn hulp te wachten. Hij doet dingen graag op zijn eigen manier. Mama noemt hem een vrije geest, maar ik zou hem eerder gestoord willen noemen. Maar dan wel prettig gestoord, uiteraard.

Zelfs als baby was hij al zo. Het duurde eeuwen voor hij leerde lopen, maar daardoor liet hij zich niet uit het veld slaan. Hij leerde zich een heel scheve, overhellende manier van kruipen aan – papa noemde het 'de walruswiebel' – en dan ging hij verbazingwekkend snel. Een keertje, toen hij bijna twee was, zette mama hem in zijn reiswiegje (beter bekend als 'de kooi', omdat het de enige manier

was om hem op één plek te houden) en holde vlug naar boven om even iets te doen.

Toen ze tien minuten later beneden kwam, was hij verdwenen. De voordeur stond open. Ze dacht dat hij was ontvoerd en rende in blinde paniek naar buiten. En daar trof ze hem aan, walruswiebelend over straat, waar automobilisten als een gek op de rem traptten en hun best deden om uit te wijken.

Toen ze na afloop probeerde te achterhalen wat er precies gebeurd was, dacht mama dat hij zich verveelde en daarom de naad van het plastic gaas in de wand van de reisiwieg had kapotgebeten. Vervolgens had hij de zijkanten losgetrokken om een grote opening te maken en was hij met z'n walruswiebel door de kamer de gang in gegaan, had de voordeur weten open te krijgen en was ervandoor gegaan.

En dan was er nog die dag toen hij vier was en besloot dat zijn wenkbrauwen hem niet bevielen. Hij zei dat hij ze doodeng vond. En dus schoor Charlie ze af met papa's scheermesje. Er was overall bloed. Hij zag eruit alsof iemand hem met een aardappelschilmes te lijf was gegaan.

En wat dacht je van die keer dat hij de herbergier speelde in het kerstspel op school? We bekijken die video-opname nog elke kerst. Hij hoefde maar één zinnetje te onthouden: 'Sorry, er is geen plaats in de herberg.' Maar we hebben het hier over Charlie. Nadat hij Maria en Jozef had verteld dat ze in de bruidssuite mochten slapen (geen idee waar hij dat vandaan heeft) en dat de ezel een eigen kamer kreeg, trok hij baby Jezus onder Maria's jurk vandaan, hield hem bij zijn enkel in de lucht en verkondigde: 'Zie hier! De Koning der goden!' Op het filmpje hóór je de lerares buiten beeld bijna met haar hand tegen haar voorhoofd slaan en zeggen: 'Koning der Jóden. En stop hem maar terug, je bent een dag te vroeg.'

ONZICHTBARE JONGENS

Nadat we Farooks winkel hebben verlaten, lopen we vlug over Plungington Road naar het station toe. Het is nog steeds idioot vroeg, en dus is de lucht zo eind september nog koel en zijn er maar weinig mensen op de been – een paar winkeliers en café-eigenaren trekken de rolluiken omhoog en zetten hun stoepborden neer, een paar studenten strompelen na een lange nacht naar huis.

Ik probeer geen van hen aan te kijken. Ik verwacht half dat iemand ons staande houdt en vraagt wat we op dit tijdstip op straat doen, of onze ouders wel weten waar we zijn, of dat diegene meteen de politie belt. Maar zo te merken ziet niemand ons. Iedereen is diep verzonken in zijn eigen gedachten. Wij zijn onzichtbaar.

Dat is juist goed. We moeten naar het treinstation toe en aan boord van een trein zien te komen zonder dat mama en papa merken dat we weg zijn. Als zij doorhebben wat ik aan het doen ben, gaan ze door het lint. Ze zijn zo overbezorgd om Charlie, dat is gewoon onvoorstelbaar. Hij mag niet eens met zijn step naar buiten zonder gewapende begeleiding en een heel set inentingingen achter zijn kiezen.

Nu we verder lopen, kan ik me al iets meer ontspannen. Met elke stap zijn we dichterbij, bijna veilig. Zodra we onze kaartjes hebben, kunnen we vertrekken. Als je dingen opdeelt in kleine stukjes, zijn ze lang zo eng niet meer.

‘Jamkoekje?’ zegt Charlie terwijl hij het pak naar me toe houdt.

Ik neem er eentje en hij tikt het met het zijne in de lucht aan alsof we met wijnglazen proosten. ‘Het ontbijt van kampioenen,’ zeg ik.

Een ogenblik lopen we naast elkaar verder, kauwend op onze koekjes, zonder iets te zeggen. Het komt niet vaak voor dat het stil is met Charlie in de buurt, en het duurt dan ook niet lang.

‘Je hebt me nog steeds niet verteld waar we naartoe gaan,’ zegt hij. Hij heeft een stok gevonden en laat hem langs de spijlen van het hek rond een kerk ratelen.

‘Je zult het er leuk vinden, dat weet ik zeker,’ zeg ik, al is het nog te vroeg om het te verklappen. Ik moet over iets anders beginnen. ‘Zal ik de tafels met je oefenen?’

Ik probeer hem altijd te helpen met zijn huiswerk. Hij heeft moeite met school omdat hij zich nergens op kan concentreren en hij een beetje hyperactief is. Mama zegt dat dit vaak voorkomt bij kinderen die te vroeg geboren zijn. Ze heeft hier ook heel vaak ruzie over met de leraren, want er kan van hem niet verwacht worden dat hij even snel leert als alle anderen, toch? En als ze hem nou z’n fantasie zouden laten gebruiken in plaats van dat arme hoofd volproppen met nutteloze informatie, dan zou hij het misschien nog heel ver kunnen schoppen.

Ze is heel gevoelig als het om Charlie gaat. En daar heeft ze ook wel gelijk in – mensen denken vaak dat hij traag van begrip is, maar in sommige dingen is hij juist megaslim. Zijn hersens werken gewoon anders dan die van ons.

Aan de andere kant hebben de leraren ook wel gelijk. Toen hij in groep vier zat kwam hij een keertje thuis met een brief waarin stond: ‘Charlie heeft de spellingtoets vandaag niet kunnen afmaken omdat hij deed alsof hij een schildpad was.’ Papa vond het hilarisch en heeft de brief op de koelkast geplakt.

‘De tafels? Op zaterdag?’ zegt Charlie terwijl hij de stok op de grond gooit. De wijde mouwen van zijn trui wapperen door de lucht. ‘Dat is kinderarbeid! Ik ga de RSPCA bellen, hoor!’

‘De RSPCA?’ zeg ik. ‘Dat is de dierenbescherming.’

‘Ja,’ antwoordt Charlie, alsof hij dat precies zo bedoelde. ‘Dan ver-

tel ik ze dat je een... een varken in een schoenendoos houdt... en met dartpijltjes naar hem gooit en hem sigaretten laat roken. Dan sluiten ze jou op en ben ik veilig.'

Ik grinnik. 'Kom op. Met welke tafel van vermenigvuldiging zijn jullie nu bezig?'

'Die van één,' zegt hij meteen. 'Één keer één is één. Twee keer één is...'

'Onzin!' onderbreek ik hem met een vriendschappelijke por tegen zijn arm. 'Niemand leert de tafel van één. Laten we de tafel van acht doen. Één keer acht is acht. Twee keer acht is...?'

Charlie kijkt voor zich uit en krabt op zijn hoofd. 'Eh... veertien?'

'Probeer het nog eens.'

'Zeventien kan het niet zijn,' zeg ik met een zucht. Ik doe mijn best om zo geduldig mogelijk te zijn met hem, maar ik ben vrij goed in rekenen en oefenen met Charlie is soms superfrustrerend. 'Daar hebben we het al eens over gehad. Zeventien komt in geen enkele tafel voor. Het is een priemgetal.'

Dat had ik niet moeten zeggen. Hij haakt er meteen op in en verandert van onderwerp.

'Priemgetal? Is dat net zoiets als een Priemjee?' zegt hij, maar voor ik antwoord kan geven, gaat hij al verder met: 'Als ik de Priemjee van dit land was, zou ik iedereen hoge hoeden laten dragen.'

We komen bij een rood stoplicht en ik druk op het knopje. 'Wat? Waarom?' vraag ik terwijl mijn hersens hun best doen het gesprek te volgen.

'Vind ik leuk. En dan zou ik langer zijn dan iedereen.'

'Maar dan draagt iedereen toch een hoge hoed?'

Daar denkt hij even over na. 'Jawel... maar alleen de Priemjee mag dan ook hoge hakken aan.'

'On-ge-loof-lijk,' zeg ik, en ik blaas mijn wangen op terwijl ik opnieuw op het knopje druk. Zonder waarschuwing loopt Charlie de

straat op, ook al is het mannetje net rood geworden. Ik trek hem naar achteren, vlak voor er een auto voorbijraast. Gelukkig ben ik er altijd op voorbereid dat hij zoiets doet. ‘Kijk nou uit!’

Geen enkel besef van gevaar.

‘Hé, Marty,’ zegt hij, en hij geeft weer een draai aan het gesprek alsof er helemaal niets is gebeurd. ‘Waarom zijn we eigenlijk weggegaan zonder iets tegen papa en mama te zeggen?’

Ik bijt op mijn lip. Ik wist wel dat hij dit vroeg of laat zou vragen, dus ik heb mijn antwoord al klaar. ‘Ik wilde ze niet wakker maken. Papa is pas na middernacht thuisgekomen van zijn werk.’

Hij fronst met zijn hele gezichtje. ‘Weet je zeker dat we zo vroeg wel van huis mogen?’

‘Ja. Dat zit wel goed. En ik stuur ze nog wel een berichtje zodra we in de trein zitten.’

‘Hoe dan?’ vraagt hij, en hij haalt zijn neus op.

‘Met mijn telefoon, hoe anders?’

‘Maar ik heb gezien dat je je telefoon in je sokkenla verstopte toen ik me aan het aankleden was.’

Ik zeg niets en staar naar mijn vinger die nu hard en herhaaldelijk op het knopje drukt. Ik zei het toch? Hij ziet álles. Hij heeft een bewakingscamera in zijn navel, en waarschijnlijk twee satelliet-schotels op zijn tepels.

‘Maar waarom zou je zoiets nou doen, Marty?’ gaat hij verder. ‘Het is net alsof je niet wilt dat iemand ons kan bereiken. En als je dan al iets wilt verstoppen, dan moet je die la na afloop wel dichtdoen.’

Het mannetje wordt groen en ik trek Charlie mee naar de overkant van de straat. ‘Hier, eet nog een jamkoekje,’ mompel ik. Ik moet rustig en positief blijven, dus de rest van de wandeling naar het centrum probeer ik een gedichtje te verzinnen.

Je leeft maar één keer

Een haiku

Je leeft maar één keer.
Dan kun je beter koekjes
eten als ontbijt.

door Martin Tompkins

13 jaar